

INTERIÉR KAZEMATY NA NITRIANSKOM

architek-
interiér)?
na sféra,

Slovensko
relatívne

ú poctivú
s novými

to krkom,

ho, tak to
Niektoré
ihý.

ý ateliér,
M STU-
I FACTO-
podobne
i autorsky
ispela or-

je všetko

lektúre je
roveň je
tora, aby
a je veľmi
súvislos-
oj vlastný

latniť ako
dnika! na

11 rokov
sa dostali
u viac než

hraničí to
že sme sa
žítujeme
e hlavne
ktov a ar-
ahryznúť.
voríť s ra-

foncoľová

I Kazemata Nitrianskeho hradu bola v októbri 2007 ocenená v kategórii Interiér Cenou za architektúru CE*ZA*AR 2007. O fungovaní ateliéru, architektonickej tvorbe a architektonických cenách sa rozprávame s jej autorom Ing. arch. Viktorom Šabikom.

• Popíšte nám osobnú históriu miesta - kazematy, ktoré má svoju archeologickú a historickú hodnotu.

Kazemata je objekt vo vnútri systému opevnenia, ktorého najzávažnejšia časť pochádza z čias Veľkej Moravy. Turistickým lákadlom doteraz neprístupnej expozície na Nitrianskom hrade, je zakonzervovaný hradný val z 9. storočia. Tzv. kazemata je podzemný priestor pod bastiónom hradu, čo je rožné opevnenie, z ktorého bojovníci bránili celú pevnosť. Archeológovia tam našli kostry ženy a muža z 9. storočia, aj dve staré delá, ktoré sa používali pri obrane hradu a niekoľko etáp opevnenia hradu.

Na Nitrianskom hrade sa ešte pred dvomi rokmi nedalo nič oficiálne vidieť. Kazemata Nitrianskeho hradu je prelomová v tom, že biskupstvo sa rozhodlo sprístupniť návštevníkom hradu archeologický nález. Konečne je možné vidieť niečo hmatateľné, spojené s obdobím Veľkej Moravy. Investormi projektu boli: mesto Nitra, ktoré dalo na projekt financie, Biskupský úrad Nitrianskej diecézy, ktorý sa rozhodol tento priestor sprístupniť, Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, ktorý bol odborným garantom projektu.

Samotná kazemata je prístupná z južnej priekopy hradu, doteraz nebolo možné sa do nej dostať, preto ju bolo potrebné vyčistiť a upraviť. Prehliadka toho miesta by mala byť komplexnejšia a kultúrne atraktívnejšia, pretože v blízkosti by mala byť letná divadelná scéna. Neďaleko je Diecézne múzeum Nitra. Prehliadka kazematy ako aj Diecézneho múzea sú verejnosti prístupné len cez letnú sezónu. Celá rekonštrukcia Kazematy stála 3 milióny korún. Niektoré veci sme museli z realizácie oželiť - napríklad prestrešenie vonkajšieho vstupu, ale to sa dokončí v budúcnosti. Keď nás v apríli 2006 oslovili z Archeologického ústavu - priestory, ktoré sa mali rekonštruovať boli v zúfalom technickom stave: podkopané nosné múry - nad ktorými boli strešné záhrady, čiže hrozila deštrukcia celého priestoru. Najväčším technickým problémom nakoniec bolo vyriešenie podopretia múrov. Na celú realizáciu vrátane dokumentácie sme mali 2 mesiace. Limitovaní sme boli 4. júlom 2006, kedy je deň Nitranov a oslavy sv. Cyrila a sv. Metoda.

Našou voľbou bolo, že sme návrhom interiéru nechceli konkurovať tomu, čo tam už bolo. My sme sa v riešení sústredili predovšetkým na svetlo a osvetlenie, do ktorého išla jedna tretina celkového rozpočtu. Ako stavebné a interierové materiály boli použité: betón, sklo a oceľové prvky. Podstatná pre nás bola prezentácia archeológie a nie exhibícia architekta. Návštevníci sa pri výklade nachádzajú nad najdôležitejšími nálezmi na skelelnom moste. Prezentácia archeologických nálezov je realizovaná pomocou svetla. Ak kustód hovorí o jednotlivých obdobiach, návštevníkom daný nálež svetelne ukáže - nasvieti pomocou prepínacieho systému.

• Na základe čoho vás investor oslovil?

Poznali nás z obdobia záchranu síla a z občianskych aktivít,

HRADE OCENENÝ CE • ZA • AR-OM PRE ROK 2007

Foto: C. Bacoňny

Ing. arch. Šabik (vpravo) si preberá Cenu za architektúru z rúk zástupcu sponzora.

ktoré sme zhruba v rovnakom období vyvíjali. Oslovil nás Dr. Ruttkay z Archeologického ústavu SAV, či by sme si na tento interiér trúfili. Nakoniec naša kancelária sídli v priestoroch kláštora na Nitrianskom hrade a už predtým sme konzultovali niečo obdobné. V tom období sme pracovali na vyzvanej súťaži hneď pár metrov od hradného nitrianskeho vrchu - na polyfunkčnom dome Cheese House, kde následne prebiehal archeologický výskum. Pri výskume sa našla séria tektonických jám, s ktorými bolo potrebné sa tiež vysporiadať ako s obdobným technickým problémom. V minulosti sme sa finančne podieľali na vydaní jednej náučno-populárnej archeo-

Odborná porota na prehliadke kazematy v sprievode autora.

logickej štúdie. A ja som chcel byť pôvodne archeológom. Máme teda prirodzený záujem o podobné veci a keďže objekt máme skoro pod oknami, tak sme to pokladali ako výzvu.

**• Ako získavate pracovné zá-
kázky?**

Svoju prácu realizujem päť-
násť rokov bez reklamy, bez
tútor, bez veľkého za mňou
stojaceho developera. Je to
predovšetkým na základe
referencií. Predtým ateliér pô-
sobil v Bratislave a v Prahe.
Verejné architektonické sú-
ťaže sme prestali robiť okolo
roku 2000. Od roku 2004
máme sídlo v Nitre.

• Ako funguje váš ateliér?

Od roku 1996 sme boli voľné
zrušenie architektov a pu-
likovali sme pod hlavičkou
BARAK ARCHITEKTI Bra-
tislava - Nitra. Od 2004 je to

len BARAK ARCHITEKTI Nitra, od roku 2005 sme spoločnosť
s ručením obmedzeným. Fungujeme ako kooperácia
kreatívnych ľudí a profesionistov, ktorá ma až hybridno-ko-
mopolitný charakter. V ostatnom období spolupracujeme
s rakúskym ateliérom Nonconform Architektur Vor Ort.
Venujeme sa aj "osvetovej" činnosti, ak sa to tak dá nazvať.
Iniciovali sme kritickú výstavu Industriálna citlivosť (priestor
13 kubikov, Bratislava), ktorá poukázala na problémy indus-
triálnej architektúry. Súčasne uvažujeme o založení
občianske združenia, ktorého náplňou bude postupne a dl-
hodobé vytváranie aktivít spojených s cieľom popularizovať
tému industriálnej architektúry na Slovensku.

**• Na základe čoho ste sa rozhodli prihlásiť do Ceny za architek-
túru CE*ZA*AR 2007?**

Na základe toho, že mi povedali, že porota v druhom kole
chodí osobne pozerať prihlásené stavby.

**• Sú takéto hodnotiace ceny za architektúru prínosné a v čom?
Na tejto cene sa mi nepáči, že si architekti a architektky si
môžu prihlasovať do súťaže dielo sami. Statút tejto ceny
nemá ustanovenú radu nominátorov, ktorá by každoročne
veľmi dobre sledovala, čo sa postaví a na základe toho, by
nominovala diela do jednotlivých kategórií.**

Keďže architekti ako entita a architektúra ako súčasť prostre-
dia nie je "témou dňa" v tejto spoločnosti, dôležitý význam
vidím aj v existencii týchto cien, najmä v popularizácii ar-
chitektúry. Pokiaľ sa architektúra nestane "témou dňa" medzi
bežnými ľuďmi. Ak verejne nebudeme hovoriť o tom, ako je
tvorené ich životné prostredie a urbánny priestor, profesia ar-

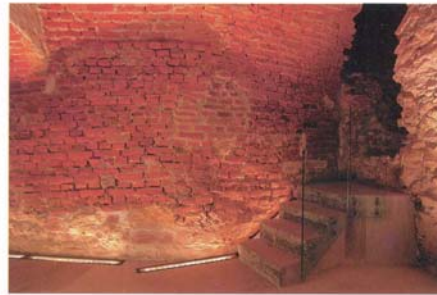

Foto: D. Veseláky

Priestory Expozície archeologických nálezov v kazemate nitrianskeho hradu získali Cenu za architektúru CE-ZA-AR 2007 v kategórii Interiér. Autor: Ing. arch. Viktor Sabik, spolupráca: Ing. arch. Martin Dulík, Ing. Marek Šumichrast, Autori architektonickej koncepcie: Doc. Ing. arch. Jana Gregorová, PhD., Doc. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD.

chitektka nenadobudne také postavenie v spoločnosti, aké si všetci predstavujeme. Architekti sú povinní vyjadrovať sa k týmto veciam. Architekti nemajú právo mlčať a tváriť sa, že problémy v tejto sfére neexistujú. Majú povinnosť chodiť medzi ľuďmi a vysvetľovať im, čo je to architektúra. Inak sa nečudujeme, že tu máme témy, aké máme a že celebrity na Slovensku sú rosničky a moderátori.

• *Prečo podľa vás mladé architektonické ateliéry nemajú potrebu alebo snahu hlásiť sa do cien, ktoré hodnotia architektúru?* Tento problém má dve roviny: táto krajina je stále v prerode a skúsenosti mnohých, vekovo-neohraničených architektov,

či už so súťažami alebo s cenami je minimálne rozporuplná. Nevie, či to má reálny základ, ale náš ateliér sa začal prihlasovať do "hodnotiacich súťaží o ceny" až od roku 2006. Pre mňa je rozporuplné jedine to, že štatút ceny by nemal byť založený na tom, že si architekt do súťaže nominuje dielo sám. Samotná nominácia by mala byť spojená s prácou kritikov architektúry. Z môjho pohľadu je CE ZA AR na progresívnej ceste, veľkým prínosom je, už spomínané hodnotenie stavby na mieste - tak je možné vidieť koncept, detail nadčasovosť architektúry. Napríklad vo Veľkej Británii do niektorých architektonických cien nie je možné prihlásiť stavbu, ktorá stojí menej ako päť rokov. Po piatich rokoch sa overí, či stavba nemá zmenený koncept, či nie je prefasádovaná a či funguje tak, ako bola navrhnutá. Inými slovami, je to stavba, ktorá má právo byť nazvaná architektúrou.

• *Ak by ste mohli povedať, ktoré architektonické diela ocenené v iných kategóriách považujete za prínosné?*

Nemám ambíciu porovnávať, ale hlasno som tleskal v troch prípadoch - nie pri tom našom, vtedy som bol iba prekvapený. Hlasno som tleskal pri vyhlásení víťaza v troch kategóriách: Rodinné domy, Rekonštrukcia a obnova budov, Občianske a priemyselné budovy. Podľa môjho názoru tento ostatný ročník Ceny za architektúru ocenil tzv. kritickú architektúru. Termín, ktorý je pre západný svet dávno zažitý. Kritická architektúra by mala byť legitímna súčasť architektonickej tvorby, presne tá ktorá nehovorí iba o tom aký sme krásny, dobrý, povrchný ... Hovorí o tom, že skúmame podstatu veci. Autori architektúry tým vyjadria názor, ktorý je veľmi podstatný. A síce, že stavby vieme projektovať nielen ľubivo, ale že vieme zadefinovať myšlienky a vieme komunikovať s prostredím človeka hypertextovým jazykom, hovoríme o syntéze človeka ako o ľudskej bytosti o budove, ako o zhmotnení sveta, o momente, ktorý je v súčasnosti výpoveďou - svedectvom. Tento ročník je veľkým krokom vpred, pretože ocenené už nie sú banky, sporiteľne. Ocenené stavby v mnohých prípadoch odrážajú ducha dnešnej doby, ktorá je rýchla a nikto nemá na nič čas, ale majú v sebe sputujúci moment - niečo - čo nie je definitívne a absolútne, niečo - čo nie je jediná možná pravda.

• *Áká je vaša najintenzívnejšia skúsenosť s architektúrou v zahraničí?*

Do určitej miery som pôsobil v zahraničí, ale vždy s tým, že pracovné zázemie sme mali v Prahe. Ale najzaujímavejšia skúsenosť pre mňa bol trochu iná a to celoeurópsky projekt Wonderland, ktorý je zameraný na mapovanie aktuálnej architektonickej scény v stredo európskom teritóriu. Uskutočňoval sa v hlavných mestách jednotlivých krajín s tým že s každej zúčastnenej krajiny a pridalo 11 miestnych ateliérov. Najdôležitejší pre mňa bol workshop so zvolenými témami a museli sme diskutovať na témy: ekonomické, projekčné, tvorivé, tvorba rozpočtu až po počet zakázok, ktoré ateliér živia. Tam sa medzi "západnými krajinami" a postkomunistickými krajinami ukázali priepastné rozdiely, ale pre mňa to bolo celé veľmi poučné, najmä preto, že to má praktické konotácie. Tento program stále beží a má aj rozvojové tendencie do budúcnosti.

Na Slovensku som ostal preto, pretože tu sa nestavalo vôbec nič a bol som si istý, že sa začať stavať musí. Dnes som presvedčený, že som urobil veľmi dobre, napriek tomu, že táto rodiaca sa spoločnosť má veľké chyby. Pre mňa má aj väčší potenciál menšie mesto okolo 100 000 obyvateľov ako je Nitra, pretože je dokázané, že manažovanie jeho infraštruktúry, dopravy je oveľa ľahšie koordinovateľné. Samozrejme je to aj preto, že Európska únia deklarovala rozvoj regiónov a prísun financií do nich.

Ivana Moncoľová